

Letna: Akademiki . . .	30 Din
Drugi . . . . .	40 Din
Mesečna: Akademiki . . .	4 Din
Drugi . . . . .	5 Din

Čekovni račun številka 17.139

Uredništvo in uprava:  
UNIVERZA, Ljubljana.

19. NOVEMBRA 1936.

# 1551

**Vrgli ste kemike  
na cesto!  
Prav. - Zgradite  
jim nov kemični  
instituti!**

## AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

### Oslovski most

Spisal dr. techn. Milan Vidmar, redni profesor  
univerze v Ljubljani. Ljubljana 1936.

Vidmarjeva knjiga je svojevrsten dogodek. Nezaslišana po drznosti in osebnosti za avtorja, ki je univerzitetni profesor, po odmevu, ki ga bo oziroma ne bo sprostila, poučen znak duhovne zagrnenosti, ki nam prehaja v navado.

Redko se dogaja pri nas, da bi val misli in ugank, ki se z njimi mučijo največje glave v svetu, pljusknili že istočasno tudi k nam. Doseza nas morda desetletja kasneje in doseza nas oropan in izžet vsega poguma, srčnosti in pristnosti. Gotovo smo imeli in imamo ljudi, posameznike (čeprav so redki, zelo redki), ki jim njih visoka osebna kultura dopušča spremljati misli in dogodke, ki se pretakajo po svetu, v vsej svežosti in pristnosti. Vsa problematika, vsa usodnost teh dognanj pa se zvečuje ustavi in utone v njih samih. To kar pronica skozi špranje in razpoke zaprtih vrat, ob katere bije vihar svetovnih spoznanj, ni izraz mefistofelskega iskanja in drznosti marveč popačena, švedrava figura cankarskega cerkovnika. Z grozo in tesnobo v srcu se spominjamo, kaj nam pomenijo vsi oni največji borci človeškega duha in življenja, ki preobrazujejo stoletja in svet. Za naš duhovni svet ne obstoje, kot da ne bi nikdar bili. In v kolikor je zvok njih imena udaril ob struno naše duhovne razpetosti, mu slednja, neuglašena in nevajena take melodije, ni odgovorila.

»Oslovski most« je morda kruta knjiga, pravi avtor v uvodu. »Po svoje je potrebna. Koristna bo že zato, ker neusmiljeno opozarja na nedostake starih naziranj in na piskavost predsodkov, ki jih nosimo kot svetinje s seboj. Nebroj mostov je v nji. Čez vse bomo morali korakati prej ali slej.«

Poslušal sem matematika. S skepso in bojaznijo sem mu prisluhnil in še me je razočaral. Napotil me je k filozofu, metafiziku. S težavo in težavo sem ga našel, ki se je vsaj za hip zdrznil ob misli, ki se mu je odtrgala iz knjige, a že ugasnila in zaspala tam nekje v brezdanji negibnosti. O ti, ki blesti v elegantnem reševanju najtežjih diferencialnih enačb in ki si pogljal to spretnost do zavidanja vredne popolnosti, in ti, ki se lagodno ziblješ, zdaj vratolomno preskakuješ v oblakih visoke spekulacije, kjer ne rabiš ne metra ne šestila, ki bi ti križala račune, zakaj ne tvegata koraka naprej? Vama je tesno ob divji viziji, ki raste Vidmarju iz morja števil in mer? Saj hipoteze so lahko napačne, če hočete, nezmišelnice. Ne gre za to. Važna je pot, smer, pogled. Oslovski most! »Ni važno, da greš čez most,« pravi Vidmar nekje. Vsa izobrazbenec je nekoč korakal čezenj. Hkratu je korakal čez reko spoznanja, ne da bi se zmenil zanjo, ne da bi pogledal nanjo!

Vidmar je profesor na univerzi. Ime ima in ni se nam ga treba sramovati. Z vso jasnostjo in izzivalno doslednostjo podira in gradi, reže misel za mislijo v svet utrjenih predstav in pojmov. Vem, da ne bom v vsaki glavi uspel, pravi v uvodu. Vem, da je obilo glav, ki rajši padajo cele, kot da bi žrtvovale le en sam podedovan in ukoneninjen pojem ali predsodek.

Se bo našel kdo med vrstniki, ki bo tvegati z isto samozavestjo in jasnostjo vreči v tehtnico, ki se je globoko nagnila, svojo lastno misel? Ali pa bo molk odgovor — da, tudi svojevrsten odgovor, ki naj potvarja: nobleso ali pogum?

### Ob razstavi češkoslovaške knjige

Češko-slovaška republika predstavlja danes po svojem političnem in enako tudi kulturnem mednarodnem položaju v Evropi in zlasti v Srednji Evropi izredno važno moč. Politično: ta država je med redkimi, ki so vkljub vsem ponovnim navalom povojnega evropskega fašizma ohranile idejo in obliko demokracije in ki se vedno vsekozi dosledno odklanja diktaturo kot tudi »stanovsko ureditev«; — z Masarykom, tem izrazitim zagovornikom sodobnega humanističnega realizma na čelu, sta se češki in slovaški narod znala ubraniti vsiljivim lažem demagoških desničarskih ideologij in vkljub vsem iz nedoslednega izvajanja načela izvirajočim pomanjkljivostim ter vkljub vsej takozvani krizi demokratizma ohranila vero v ta ideal, ki ni zgolj političen (Masarykova definicija demokracije, izražena v »Pogovorih« s Karlom Čapkem, se glasi: »Demokracija ni samo državna oblika, ni samo to, kar stoji zapisano v zakonih in ustavah; demokracija je življenjski nazor, ki raste iz zaupanja v človeka, v človečnost in človečanstvo... Poslednji argument za demokracijo je vera v človeški rod sploh.«). Vprav zaradi tega in takega svojega političnega zadržanja, pa je postala češko-slovaška republika s Prago po drugi strani tudi eden izmed kulturnih centrov današnje Evrope: kajti kjer ni demokracije, ni kult. ustvarjanja — kultura je nepotrebna, nasprotna in sovražna; tu sta dva pojma, ki se izključujeta; ali eden ali drugi — tretjega ni. Poslednji veliki dokaz za to dejstvo je bila pač nedvomno popolna pregrupacija, oziroma točneje: emigracija vseh kulturnih sil Nemčije po zlomu weimarske republike. In ni zgolj slučaj, da so mnoge izmed teh sil našle svojo novo domovino na Češkoslovaškem (H. Mann n. pr. je tudi formalno postal češko-slovaški državljani).

Razstava češko-slovaške knjige v Ljubljani nam je resničnost gornjega dejstva, torej osrednjega položaja ČSR v sodobnem kulturnem in političnem evropskem svetu, znova dokazala. Drugi in drugi so napisali podrobna poročila o oddelkih, ureditvi, pomenu, kompletnosti ali nekompletnosti knjižnih zbirk, ki jih je razstava postavila pred obiskovalce. Ne da bi se na tem mestu mogli spuščati v izčrpnijo obdelavo in naštevanje take vrste, naj navedemo zgolj nekaj bežnih, najosnovnejših opazovanj, ki so se človeku nudila, ko je hodil po dvorani. Beletristika, ki je zavzemala nekako poglavitno mesto, je naravno mogla biti in je tudi bila podana samo v izboru, po najvažnejših, najlepših in najbolj poznanih izdajah večjih založb, predvsem praških. Omenimo pa naj, da je bila precej popolno in smotreno zastopana zlasti poezija neposredno predvojne dobe, segajoča v povojni čas (deloma odgovarjajoča naši Moderni), z veliko nepreznatljivo izdajo Březinovič del v treh obširnih knjigah na čelu; dalje lirika po vojni z Wolkerjem, Horo, Nezvalom ter celo vrsto drugih, tudi pri nas poznanih poetov; enako je mogel obiskovalec dobiti precej točen vpogled v epično, zlasti romanovo češko povojno produkcijo, pri čemur so vzbujali pozornost zlasti spisi najbolj značilnega, najbolj evropskega današnjega češkega književnika Karla Čapka; priliko smo imeli, videti tudi izdaje nekaterih drugih, v zadnjih letih zelo uspešnih knjig: tako Ivana Olbrachta roman o Šuhaju, obenem s krasno in žgočo njegovo reportažo o domovini junaka Podkarpatski Rusiji (Horý a staletí); ali pa n. pr. veliki dvodelni legijonarski Kratochvilov roman Pramený, ki je lani dobil prvo državno nagrado.

Morda še bolj kot beletrija, ka nam je čudoviti nivo češke in slovaške književne tvorbe po vojni prikazal znanstveni oddelček. Tukaj so se drugo za drugim vrstila tako po kvaliteti kot

opremi dobesedno krasna dela: pa najsi bo zgodovinskega, literarno-zgodovinskega (Novak, Jakubec, Vlček, Pražák!), državnoznanstvenega, sociološkega ali tudi statističnega značaja, ne gledé na Ottův leksikon, izdaja Slovanskega Ustava in podobno. Ob takih stvarih se človek do živega zave ogromne kulturne tradicije in obenem neutrudne današnje delavnosti Čehov in Slovakov. Lanskoletna Idéa češkoslovenského státu v dveh delih, ali Atlas ČSR, ali politična literatura z Masarykom, Benešem, Krofto in drugimi ali Peckařevi zgodovinski spisi — vse to priča o enem in istem: o evropski višini in o strastnem neumornem preiskovanju domačih problemov.

Posebno zanimivost so na drugem koncu dvorane predstavljale publikacije, tičočé se velike stvari, danes evropsko-probojne stvari: češkega gledališča. Oddelček, ki ga je uredil režiser Bratko Kreft, je mogel tudi lajku nuditi slutnjo o tem, kaj vse na tem polju tam gori ustvarjajo. Dočim sta češka lirika in proza dosegli viške že poprej, je šel razvoj češke dramatike in teatra sploh prav za prav šele po svetovni vojni strmo navzgor. To dejstvo bo popolnoma razumljivo vsakomur, kdor pozna silno povezanost dramske in gledališke tvornosti z gospodarskimi ter političnimi razmerami pri nekem narodu; té pa so se po l. 1918 na Češkem v primeru s prejšnjim časom sunkovito dvignile. Cela vrsta dramatikov od Langerja pa do Medka, gledaliških praktikov in režiserjev (Hilar, Hilbert, Kvapil, Burian, Voskovec-Werich) in teoretikov gledališča kot so spet Hilar, Fischer, Rutte, Zich in drugi — priča o vzponu povojne češke dramatike. Na razstavi so dokazovale ta vzpon dovolj jasno njih publikacije (izrečno pa naj omenim tudi zbornike Zgodovine narodnega gledališča praškega, ki obravnavajo posamezna obdobja tega gledališča in prinašajo tudi od sile poučne splošno-teoretske študije), kakor tudi izbrane fotografije posameznih režij in predstav.

Moral bi se prav za prav ustaviti tudi ob oddelku, ki je prikazal n. pr. češko bibliofilstvo (krasna izdaja Máchovega Mája pri Evrop. liter. klubu, ali pa prevod Valéryjeve Kače, itd.); ob oddelku z medsebojnimi prevodi (češko-slovaško-slovenskimi); ob oddelku s pedagoško in šolsko literaturo; ob turističnem in publicističnem oddelku. In še ob katerem. Tudi ti so na svoj način karakteristični in presenetljivi.

Najbrž se vam zdi čudno, da je bilo doslej v tem referatu razmeroma malo govora o slovaški literaturi in slovaški knjigi — skratka, o slovaškem oddelku na razstavi. Toda tudi nam se je zdelo čudno, da takega oddelka prav za prav v dvorani niti ni bilo. Prireditelji so sicer ponekod spravili slovaške knjige nekoliko bolj skupaj (tako je na nekem mestu bila za silo zbrana slovaška proza, ki pa vendar z Urbanom, Hronským in Vamošem dosega evropski nivo; nekje drugje je bilo spet nekaj poezije z najznačilnejšima: Smrekom in Novoměškým), toda po ostalem delu so bile slovaške knjige pomešane med češke (režiser B. Kreft je pri svoji ureditvi gledališkega oddelka na to stvar bolj pazil in zbral drobce, tičočé se slovaškega teatra, skupaj). Mi v ureditvi razstave kakršna je bila, ne bi radi videli tendence (morda pa je ta tendenca vendarle eksistirala?), ker bi bilo takšno stališče do Slovakov grdo in bi ga ne mogli zagovarjati. Slovaški problem, nemalo soroden našemu lastnemu slovenskemu in že zaradi tega za nas prav važen, je pač dovolj poznan in ga tu ne bomo razglabljali. Omenimo pa naj samo to, da so ravno letos Slovaki na svojem prvem pisateljskem kongresu znova izrazili svoje zahteve in konkretizirali svoje stališče, ki je v celoti po-

**Poravnajte še danes naročnino! ček. račun št. 17.139**

polnoma jasno in bi preko njega ne smel nihče, najmanj pa mi. (Naj navedem samo začetni stavček resolucije, ki so jo slovaški pisatelji na svojem kongresu soglasno sprejeli: »Ne oziraje se na različne poglede, ki jih morda imamo v stvarih umetniške tvorbe in svetovnega nazora, izjavljamo vendar enoglasno: slovaški pisatelji hočemo ostati zvesti borbi za svobodo in velike ideale svojega naroda, ki so od nekdaj tvorcem naše kulture lebdeli pred očmi: zagotovitev lastnega narodnega obstanka...«). Slovaki so svoj prvi pisateljski kongres izvedli v tako širokem stilu in s tako visokim nivojem diskusije, da so celo češki poročevalci morali priznati: s tem dejanjem so se Slovaki »postavili v vrsto evropskih narodov« (izraz Marie Majerové v praškem listu Čin, z dne 18. junija t. l.). To so dejstva, ki bi jih prireditelji razstave morali upoštevati in — urediti v dvorani ločen slovaški oddelek, seveda z mnogo izčrpnim, mnogo popolnejšim izborom slovaških knjig.

H koncu tega nepopolnega referata pa prihajamo s predlogom, ki menimo, da je danes bolj kot kdaj prej izvedljiv in čigar uresničitev bi bila izredne važnosti. Po vzorcu Francoskega instituta naj se v Ljubljani ustanovi češko-slovaški institut, ki naj že sedaj prevzame ves prosti del materijala, ki ga je razstava v svoje mokviru zbrala. Mislimo, da bi bila udeležitev tega predloga dolžnost vseh faktorjev, ki prihajajo v poštev: Češkoslov, jugoslov, lige, zlasti njenega Akad. odseka; konzulata ČSR; ljubljanskih univerzitetnih oblasti (docenta za češki jezik); vseh naših privatnikov, ki so kdaj na Češkem študirali ali se za češke in slovaške probleme zanimajo. Danes, v politični in kulturni konstelaciji kakršna je, bi takšen institut v Ljubljani nosil tako bitno nalogo, da je o tem odveč vsaka izguba besedi. Če so resnične trditve, ki smo jih postavili na čelo tega referata, potem leži nujnost našega predloga na dlani. Češko-slovaški institut bi v Ljubljani izpolnjeval in izpopolnjeval vlogo kot jo ima Francoski institut: kakor nas ta družbi s centrom Zapadne, tako bi nas prvi družil s centrom Srednje Evrope. **Bil bi novo, veliko okno v svet.** In — da povemo še to: realizacija češko-slovaškega instituta v Lj. bi bila v resnici realna, dejanska, konkretna, dragocena opravičitev in osmiselitev vseh neštetihih govorov, misli, napišnic in fraz, ki so šle doslej že prečestokrat v zrak na račun našega medsebojnega bratstva, vzajemnosti, zveze itd. itd.

B. Fatur.

## Moja generacija

Sleherno leto sprejme univerza pod svojo streho val mladih ljudi, zapuščajočih srednjo šolo. Kakšni so ti ljudje? Kakšne cilje so si postavili? Kaj zahtevajo od življenja? Kakšne ideje prinašajo s seboj? Je to zdrava mladina, nesebična, polna idealizma, pripravljena na žrtvovanje, če gre za velike, svete stvari, ali je ta mladina bolna, nagnita, kot so bolni in nagniti njeni starši? Ali se zavedajo ti mladi ljudje dolžnosti, ki jo imajo do slovenskega ljudstva, ki je danes — milo povedano — na robu gospodarskega in moralnega propada, ali skrbe zgolj za svojo lastno dobrobit brez vsakršne vesti in odgovornosti pred samim seboj? Taka vprašanja so danes prav pogosta, bodisi da jih stavlja kdo izmed mnogih »voditeljev slovenskega naroda«, ki ima pri tem svoje prav posebne račune, bodisi da jih slišiš na univerzi v pogovoru s starejšimi tovariši, ki ne spoznajo več duhovnega obličja lastnih srednješolskih let v obrazu današnje mladine.

Na vsa ta vprašanja bi rad odgovoril s kratko in — kar je neizbežno — tudi površno skico svoje generacije, ki pa bo kljub temu, upam, razčistila marsikomu pogled na nehanje sodobne mladine, ki zapušča zatohle srednješolske učilnice in prestopa prag univerzitetnih tal. Za izhodišče vseh trditvev in razmotrivanj si jemljem svoj razred, to je razred devetintridesetih ljudi, ki so letos napravili maturo na eni izmed ljubljanskih gimnazij in se to jesen vpisali na univerzo. Da sem si vzela za predmet svojega ocenjevanja le tako majhen krog ljudi, je bil edini razlog ta, ker edino ta krog ljudi dobro poznam, vendar pa sem mnenja, da lahko kljub njegovi maloštevilnosti iz njega izluščimo vse poglobitve osnove današnjega slovenskega srednješolca.

Prvo, kar nam pomore, da spoznamo duševni obraz srednješolca, njegovo zrelost ali nezrelost, je njegovo gledanje na svet — njegov »svetovni nazor«. Izraz svetovni nazor dajem v narekovaj,

## Francoski institut

Univerza, zlasti še tako mlada in nepopolna, kakor je naša slovenska, ni nekakšen sam v sebi zaključen organizem, ampak je povezana z vsemi gospodarskimi in kulturnimi ustanovami svojega okolja. Pri nas, kjer trpi univerza na stalnem pomanjkanju najnujnejših sredstev, ki ji naj zagotovijo dostojen obstoj in razvoj, se mora univerzitetno delo naslanjati tudi na množico izven-univerzitetnih činiteljev. Posebno velja to za tiste zavode, ki pomenijo zvezo našega domačega slovenskega kulturnega udejstvovanja s kulturami drugih narodov. Tak zavod je naš Francoski institut. Spriču bednega materialnega stanja naših seminarjev in univerzitetnih knjižnic je taka ustanova za študenta važen študijski pripomoček. Vendar je pomen našega Franc. instituta še širši; kajti v naših tesnih razmerah, kjer so štipendije skrajno omejene in je našemu mlademu človeku sila težko pogledati čez domače meje v veliki kulturni svet, je institut dragocena pomoč ne samo študentu romanistu, ampak našemu celotnemu občinstvu in še prav posebno akademski mladini vseh strok in fakultet. Naloga ustanove, kakršna je Francoski institut, je torej ta, da živi v organičnem delovnem sožitju z našo univerzo in z vsem našim kulturnim življenjem. Naloga akademske mladine pa je, da temu zavodu v tem stremljenju pomagaj, da se za zavod zanima z živim, stalnim interesom ter mu tako ustvari v naši kulturni sredini mesto, ki mu po pravici pripada.

Francoski institut je nedavno praznoval 15-letnico svojega delovanja. Institut je nastanjen v pritličju Narodnega doma, kjer pa bi poleg sicer res precej velike čitalnice vsekako zaslužil več prostora. Francoski institut je bil ustanovljen po prizadevanju francoske vlade, ki tudi sedaj še daje sredstva za njegovo vzdrževanje in nabavo potrebnih knjig (podpora banovine, kakor tudi donos članarine, je prav malenkostna). Knjižnica, ki je središče delovanja instituta, je za naše razmere še precej ustrezajoča in obsega približno 5000 izvodov. Po večini je med temi knjigami zastopano francosko leposlovje in sicer francoski klasiki prav tako kakor moderni romani in poezija. Znanstveni inventar te knjižnice sestavljajo večinoma dela iz primerjalne in francoske literarne zgodovine, iz romanskega jezikoslovja in filozofije. Med znanstvenimi knjigami posega občinstvo najbolj po literarno-zgodovinskih in filozofskih delih. Ostale stroke so zastopane v

manjši meri, vendar si vodstvo Franc. instituta prizadeva, da bi zbralo iz vsake znanstvene panoge vsaj po nekaj pomembnejših del. Med največje privlačnosti Francoskega instituta spada veliko število časopisov in revij — tednikov, ilustracij, političnih dnevnikov in strokovnih listov, med katerimi je treba omeniti gospodarske, umetniške, medicinske in filozofske publikacije. Med tedniki premore Francoski institut poleg drugih listov tudi Illustration, Vue, Le Monde illustré, nato Vendredi itd., med dnevniki vse večje francoske liste, tako Matin, Temps, Petit Parisien, Le Journal des Debats, Paris soir, Excelsior, République itd. Med revijami naj omenimo Revue de deux Mondes, Le nouvelle Revue Française, Revue de France, Revue Scientifique, Candide in dr. Med strokovno umetniškimi L'art et les artistes, L'art et Décoration. Ta pestra zbirka periodičnih publikacij bi morala biti ena glavnih privlačnosti Francoskega instituta.

Večina te bogate knjižnice pa se žal še premalo uporablja. Večino obiskovalcev tvorijo še vedno študentje, zanimivo in nemara poučno pa je, da je med posestniki Francoskega instituta skoraj več srednješolcev kakor pa akademikov. Francoski institut prireja tudi predavanja, tečaje in literarne večere. Ustanova, ki nam nudi možnost čim tesnejšega kontakta s francosko kulturo, možnost čim večje razgledanosti po vsem kulturnem svetu vsaj s pomočjo črke, možnost spoznavanja in študija ene najstarejših svetovnih kultur, ki je nam v marsikaterem oziru vzor in utelešenje pristne kulturnosti in človečnosti — ta ustanova zasluži, da ji slovenski akademiki posvetijo mnogo več pozornosti in zanimanja kakor doslej.

**V soboto, dne 21. t. m. ob 3. pop. bo v zbornici univerze občni zbor Društva slušateljev filozofske fakultete.**

### Akad. klub montanistov

A. K. M. je na svojem rednem občnem zboru izvolil sledeči odbor: preds. Jan Vlado, podpr. Mandič Nikola, tajnik Šentjerc Slavo, blag. Drovnik Franc; dalje Marovt Vlad., Koželj Ant., Jelenc Danilo, Mirkovič Dragotin, Zorc Alojz, Gostiša Valentin.

### Primarij dr. Leopold Ješe

naš stalni naročnik in zvesti zdravnik našega U. Z. F. je praznoval te dni petdesetletnico. Hvalježni za veliko naklonjenost mu iskreno čestitamo.

ker je jasno, da človek, ki šteje komaj osemnajst, devetnajst ali dvajset let, še ne more imeti svojega trdnega in neizpremenljivega svetovnega nazora, svojih neizpodbitnih načel, po katerih uravnava svoje življenje. To, kar razumem tukaj pod »svetovnim nazorom«, je še mehka glina, ki lahko stoji že na določeni podlagi, je pa še čisto neobdelana, neizoblikovana, to je le material, iz katerega bo zgrajena hiša, kakšna bo ta hiša pa še ne vemo. Načrti zanjo se delajo sproti — od opeke do opeke. To, da mlad srednješolec, ki niti živel še ni, ne more imeti svojega svetovnega nazora izgrajenega, da ima kvečjemu neke osnove, nekaj vidikov, ki bo nanje šele pričel zidati svojo stavbo, to se mi zdi vredno poudariti, ker vidimo na naše veliko začudenje v srednji šoli množico ljudi, ki imajo svoj svetovni nazor »izgrajen« do poslednjih potankosti, ki prisegajo na svoj nazor, se bijejo zanj, ga propagirajo in pljujejo na vsako drugo gledanje, ki je količkaj različno od njihovega. — In mi strmimo: kdo so ti ljudje? Kakšen je njihov nazor? Silno morajo biti talentirani, da so prišli tako mladi s tako sigurnostjo do svojega svetovnega nazora! Kakšno pot so si izbrali, da so prišli tako nenaravno hitro do svojih življenjskih načel? — In odgovor se bo glasil: To so ti in ti sinovi teh in teh znanih zavodnih nacionalnih oz. katoliških rodbin. Do svojega svetovnega nazora so prišli na zelo lahek način. Podedovali so ga od svojih očetov. — Ali pa: ti in ti ljudje so se vso svojo srednješolsko dobo vzgajali v teh in teh zavodih. Svetovni nazor so podedovali od svojih predstojnikov. — In zdaj se nam razjasni, zakaj ravno ti ljudje tako glasno vpijejo in povzdigujejo v nebo svoja načela, zakaj pljujejo na svojega tovariša, ki je drugega nazora. Oni niso občutili na sebi vso težo iskanja svoje lastne in najbolj poštene poti skozi življenje, niso občutili vse tragike človeka, ki spozna, da je vse, kar je židal, doslej, zidano na napačno podlago, da je treba vse podreti in začeti znova. Zato so oni tako glasni, tako ozkosrčni,

kar se tiče načel, tako fanatični, ker poznajo le svoj lastni svetovni nazor, ne da bi kdaj pomislili, da je ta nazor morda že zarjavel, prestar, da ne odgovarja več zdanjim razmeram, ker se je že desetletja ali celo stoletja dedoval od generacije do generacije.

V mojem razredu je bilo 10 ljudi z »izgrajenim« svetovnim nazorom, med njimi je bilo troje tkzv. nacionalistov in 7 ljudi katoliškega svetovnega nazora. Vsi trije »nacionalisti« so bili istega nazora kot njihovi očetje. Prav tako dva »katolika«, ostalih 5 »katolikov« se je vzgajalo v katoliških dijaških domovih (Rakovnik).

Poleg teh do kraja opredeljenih ljudi pa stoji še večja množica mladih ljudi, ki sploh nimajo svetovnega nazora, ga ne poznajo, se ne bavijo z njim in ga tudi ne pogrešajo. To so tkzv. »fuzbalisti«, ljudje, ki jim pomeni žoga, ki se kotrlja po igrišču »Primorja« več kot vsi socialni, politični in kulturni problemi skupaj. Ljudje, ki so oduševljeni, če plava Wilfan za eno desetinko sekunde bolje kot zadnjič, pa niti ne opazijo, če vrže Trboveljska premogokopna spet novih tisoč rudarjev na cesto ali če nastopi v Beogradu nova vlada, ki bo spet za nekaj časa uravnala usodo slovenskega naroda. Kaj je krivo, da je še večina našega dijaštva danes še tako nezrela in taka prihaja tudi na univerzo, o tem bi se dalo še veliko pisati. Omenim naj le, da je vzrok temu deloma okolje, v katerem žive, ki jim ne dá iniciative, niti jim ne narekuje potreba, da bi si začeli graditi svoj lastni duhovni obraz, deloma — in to podčrtavamo — pa je temu kriva srednja šola, ki vzgaja zgolj dobre in pokorne uradnike namesto polnokrvnih ljudi.

(Se nadaljuje.)

D. Janč.

**Naročnike za naš list nabira vratar univerze v Ljubljani. Prav tako sprejema vratar tudi naročnino.**

## Zaprta pot

(Donesek k vprašanju specializacije.)

(Konec.)

Kako si predstavljamo, da bi univerza uredila to vprašanje? Predvsem bi bilo potrebno, da dobi sploh kolikor mogoče točen vpogled v vsa razdeljevanja štipendij, denarnih podpor, počitniških praks, ki se nudijo našemu dijaštvu in absolventom preko centralnih državnih oblasti in v razne fonde, ki obstoje v ta namen.

Za našo univerzo je to kljub 17. letom njene obstoja še nenačeto vprašanje. Moral bi se najti nekdo, ki bi se tega vprašanja resno lotil, a ga gledal le s stališča koristi univerze in dijaštva in ne političnih strank, osebnih, nepodprtih pretenzij in podobno. Prav nič ne dvomimo, da bi bilo med dijaštvom lahko najti tako posameznikov kot strokovnih akademskih klubov, ki bi nudili vso pomoč z zbiranjem gradiva. Toda dijaštvo samo teh vprašanj ne more načenjati, ker se mu ob takih prilikah redno godi, da mu viri niso dostopni, ker ni »uradni organ«. V ostalem pa se nam tudi zdi, in tudi to moramo že enkrat povedati, da sploh niso preveč na mestu vse različne »akcije«, ki jih danes vodi dijaštvo. Če se je s tem že začelo, je prav, ker je bila pokazana pot, po kateri bo treba naprej v bodoči realistični slovenski politiki. Toda bil bi greh nad vzgojo mladih ljudi na univerzi, če jim ne bo odvzeto z ramen to breme. Zakaj imamo urade, predstavnike in predvsem — poslanca, če ne za intervencije in skrb za za osnovne slovenske potrebe in s tem tudi za univerzo? Univerza naj pomaga mladim ljudem do popolne izobrazbe in zrelih, prodornih pogledov na življenje in ne, da pomagajo ti njej — do zidovja!

Univerze imajo po vsem svetu za razne stranske naloge in sunkije tkzv. komisije. Poznata jih zelo dobro obe ostali univerzi v državi, zagrebška in beograjska, le ljubljanska, ki je najmanj izgrajena, jih ne pozna. Tako komisijo sestavlja navadno trije profesorji, ki jim formalno predseduje rektor, a posle vodi njegov namestnik; imenuje jo rektor sam ali pa univerzitetni senat, njena funkcija pa traja običajno preko funkcijske dobe rektorja ali dekanov, da je tako ustvarjena neka kontinuiteta v delu. Vsi univerzitetni funkcionarji, predvsem rektor, dekan in univ. sekretar, so na ta način znatno razbremenjeni, delu pa zagotovljen uspeh. Važnejše komisije so sploh stalne.

Tudi pri nas bi bilo koristno, če bi se uvedla praksa, ki odlikuje druge univerze. Imamo množico univerzitetnih profesorjev, ki niso toliko preobloženi s svojim znanstvenim delom in reprezentativnimi funkcijami, da ne bi našli časa za vprašanja, ki zahtevajo s tako trdo neizprosno, da se nekaj napravi, da je že nevarno za univerzo, njen ugled in prospeh, če se jih zanemarja. Ni bilo dovolj, da je bila univerza ustanovljena. Treba jo je izpopolniti, ji zagotoviti možnosti življenja. Kajti sicer se zna zgoditi, da se bo izkazalo, da smo se zaleteli z vso silo in — upadli. Institucijo kot je univerza, je treba znati tudi vzdržati.

Vprašanje zagotovitve specializacij je z nekaterimi socialnimi vprašanji, za katere bo treba najti kakih izboljšanj, eno izmed najbolj perečih. Univerzitetni profesor, ki bi se odločil, da se poglobi nekoliko vanj, bi napravil svojemu zavodu uslugo, katere koristi so nedogledne. Uspeh bi se pokazal preje kot v tej brezupni situaciji, ko ni od nikjer nobenega izgleda. In če ne drugega, bi rešil mučnih čustev množico svojih kolegov v današnjem profesorskem zboru, ki žive v odgovorni zavesti, da si za univerzo niso mogli vzgojiti naslednika.

## Varstvo otrok in mladine

Banovinsko zasedanje Unije za zaščito dece, se je vršilo nedeljo 15. nov. v prisotnosti 27 delegatov včlanjenih društev, ki so se skoraj brezizjemno udeležila zborovanja in pokazala zanimanje za to sodobno vprašanje. Zasedanje je otvoril predsednik Fettich in obenem podal svoje predsedniško poročilo. Nato je tajnik g. Jagodič iznesel referat o zaščiti mladine v Sloveniji pred in po vojni. Raziskoval je več poskusov širše in sistematične organizacije, ki je spriče nezdravih gospodarskih razmer postajala čim dalje tem bolj potrebna. Omenil je in podal posebno važnost delu Frana Milčinskega, našega najboljšega delavca na tem področju, ki je tudi

prvi postavil načrtni program za zaščito moralno ogrožene mladine, ki je še sedaj aktualen, žal pa se ne izvaja. Izza zgodovinskega pregleda je podal v kratko organizacijo socialnega skrbstva v občini ljubljanski in mariborski, nato pa še nekaj podatkov iz tipičnih srezov, kot so krški za kmetijske razmere, Trbovlje in Zagorje za rudarske, ptujski za vinske gorice. Nikjer ni položaj zadovoljiv, povsod manjka načrtna organizacija, povsod razdira tuberkuloza in propada morala. Bilo je na koncu podanih še več predlogov o najnujnejši pomoči. Poslušalci so toplo pozdravili tajniški referat in izrekli željo naj bi g. Jagodič svoje poročilo dopolnil in izdelal ter ga objavil kot celotno sliko današnjega stanja otroške zaščite.

Drugi referat je imela zastopnica visokošolk, ki je bil uvrščen skoraj ob koncu in še to na izrečno zahtevo referentke. Izgleda, da so ga hoteli prezreti, vendar ga zaradi preglednosti uvrščamo sedaj. Referentka je omenila nalogo in pomen socialne politike in sociologije, nato je podala nekaj podatkov o splošnih nezdravih razmerah, čigar vzrok leži nesporno v ekonomski bedi in ni nikakor posledica antropoloških in metafizičnih zakonov, kot to hočejo prikazati nekateri učenjaki. Dajmo ljudem kruha, potem se bo dvignila telesna in duševna morala pa tudi potreba po višjih kultur in znanju. Sedanja skrb za otroka ni nastala zaradi humanosti, države so začutile, da starajo, da število starcev presega število mladine in so zaradi tega začele bolj skrbeti za svoj naraščaj. Toda otroška zaščita se ne da izvesti sama za se, ker je le en del splošnih socialnih vprašanj, ki so vsa tesno povezana. Če ščitimo otroka, je potrebno prav tako zaščititi mater in družino. Za to je potrebno izdelati načrt, zgraditi najprej osnovo, proučiti teren in komaj nato delati. Potrebujemo kontinuiteto zaščite in to tako dolgo, dokler mlad človek ne postane tudi ekonomsko neodvisen državljan. Nikakor pa ne sme zaščita odvezati svobode mladim ljudem, dovolj je že ubijanja morale duše in telesa, čas je, da se mladini pusti svoboda, naj se sprosti, ne hajmo s podkupovanjem živih duš.

Po referatu so podana poročila ostalih odborov, ter je razvidna nadvse velika agilnost mladega tajnika, tako da tudi ta primer dokazuje, da je treba mladini dati več mesta v delu za reševanje sodobnih problemov.

Volitev ni bilo, ker določajo pravila, da se vsako leto nadomesti le dva člana odbora.

Debata, ki se je na to razvila na temelju predlogov posameznih včlanjenih društev, je bila zelo temperamentalna in je pokazala najrazličnejša mišljenja kako rešiti najhitreje in najboljšje vprašanje. Bilo je tudi nezrelih in naivnih predlogov, nekaj boleče starokopitnosti, ki pokazuje kako smo še vedno kratkovidni, kako malo razumemo jedro in se lovimo za drobce, ki ne rešujejo ničesar. Zanimiva je bila zahteva g. Dermastje, naj država obilno prispeva sredstva za vse potrebe mladinske zaščite, saj ima baš ona največjo korist od naraščaja, in ji bo s pravico očital: za vse ste imeli denarja, le za našo vzgojo in izobrazbo ne.

Prav tako je bil umesten predlog visokošolk, naj Unija pristopi s svojimi zahtevami k akcijskemu Slovenskemu tednu. Predsednik ni nasprotoval, in je naprosil naj odbor Slovenskega tedna uradno povabi Unijo k sodelovanju.

G. Vider je v celi vrsti zanimivih predlogov iznesel misel: delajmo za svoje razmere in ne ozirajmo se za vsako malenkost drugam. Pozdravljamo to misel z željo, da se res poglobimo v naše razmere in ne čakamo vedno na mig drugih.

Od mladih so v Uniji organizirane le »Dom visokošolk« in »Planinke«, upamo pa da se bodo vrste mladega članstva povečale, saj je potrebno, da mladina v prvi vrsti sama za se dela in ustvarja.

## Društvo „Dom visokošolk“

se zahvaljuje vsem dosedanjim podpornim članom za naklonjenost. Enako zahvalo izreka onim, ki so mu z darovi pomagali pri ureditvi stanovanja. »Dom visokošolk« najvljudneje prosi vse za nadaljno naklonjenost. Za odbor: Cirila Gosakova, preds.; Muser Mimi, tajnica.

## Daruje v tiskovni sklad

## Občni zbor Doma visokošolk

V torek 10. t. m. se je vršil 11. redni občni zbor društva Dom visokošolk. Udeležile so se ga tudi nekatere podporne članice, zastopnice Ženske zveze in članice Gospodarskega sveta, ki so s tem izpričale zanimanje poklicanega dela naše javnosti za dom. Udeležba slušateljic naše univerze samih pa je bila spričo dejstva, da je »Dom visokošolk« edina res njihova organizacija, ki ima pred seboj izredno važne in težavne naloge, odločno premajhna.

O delu odbora v minulem letu je jasno in pregledno poročala dosedanja prizadevna predsednica Cirila Gosakova, v podrobnostih so njena izvajanja dopolnile še druge odbornice. Kakor je predsednica omenila takoj v začetku svojega poročila, se je delovanje društva razvijalo v uresničevanje dveh docela različnih smotrov: 1. Upravljanje kolegij visokošolk, ki naj bo prijazen dom vsaki stanovalki — visokošolki, neglede na njeno socialno pripadnost in svetovno-nazorsko opredeljenost. Postati kulturno središče slovenskih visokošolk.

V prvih letih je društvo hotelo zlasti lajšati težaven socialni položaj svojih članic in je v svojem prizadevanju doseglo tudi zadovoljiv uspeh. Danes uživa v prijaznem »Domu visokošolk« v Gradišću 14, oskrbo 24 stanovalk, ki plačujejo mesečno po 150—550 Din, kakor jim pač dovoljujejo razmere. Vendar to ne zadošča za kritje upravnih izdatkov doma. Društvo je zato nujno navezano na prispevke podpornikov in dobrotnikov, ki kažejo polno razumevanje za potrebe društva. Državne in banovinske podpore so namreč zelo nizke. Čeprav je sedanji odbor porabil ogromnega časa za prošnje na pristojne oblasti, čeprav je društvo povsem dokazalo svoje nadstrankarsko, nevtralnno stališče, četudi je povdario svojo izrazito socialno usmerjenost, vključ vsemu temu prizadevanja niso rodila pričakovanih in zasluženih uspehov. Bilo je pač premalo reklame, pristojna oblastva društvu niso naklonila izdatnejše podpore. — Letos spomladi so podjetne naše visokošolke priredile v domu dobro uspelo akademijo, ki je izdatno zamašila zevajoče denarne vrzeli in tako je letošnji obračun le končal s suficitom.

Poleg tega se je odbor z verno posvečal tudi kulturni vzgoji svojih članic, med katerimi skuša vzbuditi in gojiti čim večje zanimanje za vsa aktualna kulturna in socialna vprašanja. Doslej so se vsakih 14 dni vršila predavanja, ki pa niso bila zadostno obiskovana. Nameravano poročanje iz revij in časopisov se ni obneslo. Posamezne društvene delegatke so se udeleževale sej banovinske ženske zveze, nekatere so vstopile v razne komisije. Svoje poročilo je predsednica zaključila z željo, da bi tudi bodoči odbor delal za izboljšanje materialnega položaja doma, predvsem pa je poudarila potrebo intenzivnejšega kulturnega dela.

Podpredsednica je stopila v stik z »Enoto slovenskih žena«, ki deluje za medsebojno zblizanje vseh žena slovanskih narodov.

Iz poročila knjižničarke je razvidno, da je knjižnica doma še skromna (76 knjig), vendar razpolaga poleg nekaterih knjig tudi s precejšnjim številom naših revij.

Članice nadzornega odbora so pregledale delo odborov, ugotovile, da je bilo vzvišeno z vso ljubozni in požrtvovalnostjo, nakar so dale starem odboru razrešnico s pohvalo.

Poročilo o delu dosedanjskega odbora je sledila živahna debata.

Soglasno je bil sprejet predlog tovarišice Gosakove, naj se po zgledu inozemskih, zlasti čeških visokošolskih ustanov, preusmeri načelo karitativnosti v načelo posojila. Za to govore psihološki in gmotni razlogi. Psihološki v toliko, da se marsikatera tovarišica, ki plačuje znižano oskrbnino, čuti vsaj zapostavljeno, če že ne manjvredno. Uredilo bi se pa tako tudi finančno vprašanje društva, ki bi lahko računalo z nekim stalnim dohodkom. Pogoje o načinih odplačevanja bo v podrobnostih sestavil novi odbor.

Predloga tovarišice Pirnatove o navezanju stikov s hrvatskim ženskim društvom »Hrvatsko srce«, in drugi o snovanju počitniških delovnih taborov sta bila po daljšem razgovorjanju in pregovarjanju sprejeta. Ozkosrčno bojazen nekaterih tovarišic, da bi osnovanje delovnih taborov gmotno preveč obremenilo društvo, je odstranil optimizem mnogih navzočih studentk, ki so bile pripravljene, da bodo o počitnicah žrtvovale svoj čas in po možnosti tudi denar in šle med naše

Ljudstvo, da spoznajo njegove težnje in potrebe in po svojih skromnih močeh pomagajo. Ni zaman povdarila ena izmed tovarišic, da bi društvo ne bilo vredno pozornosti, ki se mu zadnji čas izkazuje, in upoštevanja, če bi zasledovalo le svojo gmotno dobrobit, temveč da mora v mejah svojih možnosti razviti čim širše delovanje.

Po odobritvi teh predlogov je bil izvoljen novi odbor s predsednico Niko Tauferjevo. Sledil je še razgovor o prirejanju vsakomesečnih čajank in akademije, nakar je bilo zborovanje zaključeno.

Društvo Dom visokošolk je v kratkem času svojega trajanja doseglo zadovoljive uspehe. Poleg tega, da lajša težavne pogoje, v katerih studira naša visokošolka, postaja tudi kulturno žarišče študirajočih deklet, ki naj bi postale nositeljice svojevrstne ženske kulture v slovenski narodni skupnosti.

### Občni zbor DSJF

V soboto, 14. t. m. je bil občni zbor DSJF. Odborniki so poročali, da je društveno delo obsegalo izdajanje skript, par ekskurzij in dva članska sestanka. Društveni predsednik pa se je udeleževal tudi pri pripravah za reprezentanco. To je v bistvu vse.

Presenetil pa je postopek ob volitvah. Od vloženih treh list je bila lista slovenske fronte razveljavljena radi neklih formalnosti, ki se niso nikdar zahtevale in ki so tudi po društvenih pravilih sporne. Sprožila se je burna debata. Nekateri akademiki (!) so samovoljno kratili svobodno besedo svojim tovarišem. Pokazale so se stvari, ki mečejo čudno luč na strokovnost društva. — Preko določenega roka so vpisali okrog 80 nepriznatih juristov, kar predstavlja kršitev vdruštvenih pravil. — Na tajni seji društva omenjena lista ni bila razveljavljena. Predsednik Orožen je pa to trdil in se na to opiral. Lista je bila vložena 1 uro pred potekom roka. Kljub temu predsednik ni opozoril predlagatelja na njene »nedostatke« da si je bila odprta in so jo navzoči takoj prečitali. Predsednik Orožen je kasneje trdil, da je bila v kvarti. — Predsednik se je branil nasprotnikov takega postopanja z opomini, ukazi, izključitvami iz občnega zbora; dovolil si je celo groziti z ovadbo na univerzitetno oblast. Nekateri novi zagovorniki »demokracije« so z vpitjem dušili neprijetne obtožbe. V protest proti temu načinu je večina pristašev liste slov. fronte odšla.

Volitve so dale nacionalni listi 135, katoliški 111 glasov. Zanimanje za občni zbor je po volitvah rapidno padlo. Šele sedaj so prišli na dnevni red samostojni predlogi, kar je dovolj karakteristično za »strokovno« usmerjenost. Vloženi so bili predlogi: za izdajo zakonov, zlasti novega ODZ, v avtentičnem slovenskem besedilu; za vrnitev ukinjene četrtinske vožnje bolnim akademikom, za priključitev k vseslovenski akciji za novo bolnišnico s kliniko. Zanimivo je, da je nosilec katoliške liste moral umakniti svoj predlog za slovensko pravno terminologijo.

Naša najvažnejša vprašanja, vprašanje borbe za novo pravno fakulteto, zvišanja dotacij, odprave 20 Din biblioteknega prispevka, spremembe izpitnega reda, zboljšanja učnega načina z uvedbo živega študija konkretnih problemov slovenskega gospodarstva, uvedbe sociološke stolice itd., so ostala nedotaknjena. To je popolnoma v zvezi z ugotovitvijo, da se članstvo ogreva samo za »glavno« točko: volitve.

### Občni zbor društva medicincev

Občnega zbora DM se je udeležilo okoli 120 članov. Točen pregled dela posameznih odbornikov in celokupnega odbora je podal tov. predsednik Poljanšek. Videti je bilo, da se je odbor trudil, vršiti v redu svoje funkcije, kar mu je tudi delno uspelo, posebno kar se tiče notranjega dela odbora; na zunanji pa njegovo delo ni prišlo do izraza. Tov. predsednik je le v nekaj besedah razložil pasivnost odbora v vprašanih vseh akademikov. Izgledalo je, da je odbor smatral delo na meddruštvenih sestankih za golo zapravljavanje časa.

Dalje se je razvidelo iz njegovega poročila, da sta na medicini še vedno dva momenta, ki že več let nazaj otežkočata študij medicincev; to sta: stari dolg medicinskega plesa v Celju in nevrnjene knjige (22) iz društvene knjižnice.

Nato je bila prečitana resolucija odbora, v kateri se zahteva takojšnja zgraditev nove moderne bolnice in klinike v Ljubljani in ki se bo odposlala na vsa odločilna mesta. Za volitve sta bili vloženi dve listi:

»Slovenska lista« katoliških akademikov in lista »Slovenskega študentovskega pokreta« z nosilcem tov. Pleterskim.

Zmagala je z veliko večino druga, ki je dobila 81 glasov in s tem predsednika in 5 odbornikov. Lista katoliških akademikov je s 37 glasovi dobila 3 odbornike.

### „Pohod“ in kultura

»Dandanes ni več niti slovenskih inteligentov, ki bi smatrali za svojo potrebo, da prečitajo vsako številko »Ljubljanskega zvona«. Saj je toliko drugega dela in skrbi. Tako toži »Pohod«. In: »Pa tudi »Zvon« ni več, kar je bil. Prej je prinašal pesmi in romane — zdaj pa ni skoraj v njem kaj čitati. Ni več pravih pisateljev in pesnikov. Isto tako je z drugimi revijami. Bog ve, čemu izhajajo, ko jih skoraj nihče ne čita...«

»Pohod« govori o kulturnem nivoju svoje inteligence!

### Inserirajte v našem listu!

## Malenkosti dneva . . .

### Glasbena politika

Ali bolje, da povemo kar nakratko, denarna politika Glasbene matice.

Tako lepo je bilo včasih. V miru si povečerjal, se umil, lepo napravil in odšel lagodno proti Unionu. Prijazna svetla dvorana, lepe bele stene, ljudje, ki so prihajali v nekakem toplem svečanem razpoloženju; sedel si, se malo razgledal in že so ti prvi akordi izbrislali iz misli vse skrbi dneva. Predal si se tihemu veselju, da boš preživel prazničen večer... Trajalo je dolgo in še na koncu ni bilo tako kot v gledališču, ko zadnjih stavkov nihče več ne posluša ker misli le kako bo vdrl prvi ven. Da, bili so lepi časi, takrat se je še dalo živati.

Pa je prišla d. d., prepleskala stene rdeče, odprla blagajno ob 3., 1/2, 5., 7. in 9. in 1/4, zavrtela film in vrgla muziko na cesto. Moderni čas, treba je zaslužiti, d. d. taka ali taka, tudi kultura nam je samo na službo, tempo, tempo, kaj bi s kulturo!

Selili smo se v Filharmonijo. Malo ožje, tudi luč je bolj temačna in manj časa je bilo. Z večerjo smo kar nekam pomečkali, toda tudi med koncertom ni bilo pravega. Zažiralo se nam je v oči tisto belo platno za zastorom in nam sililo v možgane: hitite, hitite, samo do devetih, ob četrtna deset sem na vrsti zopet jaz! Koncert še ni bil dobro pri kraju, že so začeli odpirati vrata nestrpni obiskovalci kina. Z muko smo izsilili, da so mogli dodati še komad.

Za večerjo je šel po vodi tako še koncert, in bilo je, da bi človek iz stranskih vrat zavil še enkrat skozi glavna, da s filmom potolaži bes.

Dobro, razumemo. Union d. d. in kar je tam okoli je na trgovski podlagi in hoče zaslužiti. Toda Filharmonična družba — ta je kulturna ustanova! Od starih je podedovala lepo hišo, vleče iz nje denar, nima nobenih skrbi, pa take nemnosti. Kje na svetu ste še videli, da pričenjajo večerni koncerti ob pol 8. Ali se ne bi mogla Filharm. družba pogoditi s svojim najemnikom, da nas pusti pri tistih petnajstih koncertih, ki so na leto, v miru? Če se ta nekaj ne popravi, grozimo, da napravimo sramoto, da bomo sestavili peticijo, nabrali podpise in z njimi predlagali direktorju filma: odpovejte se tem petnajstim večerom, kar itak ne bo prehudo spričo Vaših tiščost predstava na leto, v zameno pa naročite film, ki bo kaj vreden, prišli bomo, imeli boste polno dvorano in naredili kšeft!

Kaj se ve, morda bo imel pa ta kaj kulturnega smisla?

### Pisateljevo maščevanje

Ko je nepredvidni Ivan Cankar pisal svojo Krpanovo kobilo, pač ni vedel, kaj si bo z njo nakopal.

Moji mlini meljejo počasi, pa zanesljivo, si je mislil Govekar in čakal. Čakal do letos, ko je končno le prišla prilika za maščevanje. Cele dolge tedne že čakamo in se sprašujemo, če je to mogoče? Ne, danes ne dvomimo več, da je res. Fran Govekar je maščevan! Kako? Oh, preprosto. Niste opazili, da Slovenski Narod še ni registriral otvoritve gledališke sezone? Pregrešila se je uprava in pričela sezono s Cankarjevim »Za narodov blagor«.

Nesrečni avtor je doživel, da je za tisk, kot bi ga ne bilo.

### Objubljena dežela

To presenečenje kot so nam ga napravili tovariši z razstavo čeških in slovaških knjig!

Dobivaš v hišo svečana vabila. Navadil si se, da nikdar ne prebereš prve strani s tistim častnim predsedstvom, patronatom in p. n. damskim komitejem, ampak kar takoj obrneš, da vidiš drugo stran. Na tej razstavi bi se urezal s tem načinom. Častna miza: Masaryk — celo biblioteko knjig in še drugo, knjig o sebi; Beneš — vrsto del, eno zanimivejše od drugega, pisatelj, ne politik! Hodža — par debelih zvezkov zbranih spisov! Res le zbrana vrsta študij in člankov, toda problemi in način pisanja odkrivajo strokovnjaka. Krofta? Tudi ta vrsto del!

Če bi nam nič drugega ne prinesla ta razstava kot to odkritje, bi ji bili hvaležni...

### Lavrcharstvo

Ni dolgo tega, kar je na koncertu v Novem Sadu nastopil neki avstrijski oz. nemški mladinski pevski zbor. Pa je človek, ki je naš kruh, mislil, da mora v Novi Sad in da mora počastiti ta mladinski zbor z lepim vencem.

Sicer g. Lavrich zaradi nas sam zase lahko sledi svojim notranjim nagibom. To nam je končno vseeno, ker je za nas premalo važna osebnost.

Toda, taisti g. Lovrich kandidira danes v Trgovski zbornici.

To, to nam pa ni vseeno. Na tako važnih mestih, kjer rabimo in kjer morajo biti samo zavedni Slovenci, na takih mestih kategorično odklanjamo vse take gg. Lavriche, katerih je pri nas še precej.

Skrajni čas je, da začnemo čistiti. Proč z lavricharstvom!

### Matevž Ponikvar razstavlja

Po nepozabljivih uspehih Urha Ponikvarja, o katerem smo že nešteto dobrih slišali, je nastopil s svojimi umetninami v slovenski javnosti njegov duhovni brat Matevž. Pričakovanje, ki ga nismo mogli zatajevati, je poplačano z nenadomestljivimi umetniškimi užitki.

Malo smo čuli doslej o Ponikvarjih. Ostajali so s svojim študijem v ozadju in niso hoteli tvegati svojega nastopa pred javnostjo vse dotlej, dokler si niso bili svesti svoje popolne zmage. Študirali so v tujini — saj veste, kako je z domovino — spoznali tam moderne slikarske težnje, opustili reakcionarni študij anatomije itd. ter hitro prešli preko ekspresionizma, kubizma in nove stvarnosti k transcendentalnemu hipersurrealizmu.

V umetnosti Ponikvarjev se očitujejo vse tiste odlike modernega slikarstva, ki smo ga doslej tolikanj pogrešali. Te slike so polne nikdar do konca razumljive v idealizmu se tajajoče kranjske ponižnosti, ki kljub svojemu internacionalnemu okvirju niso zgubile svoje individualne note. Skrivnostna zagonetnost vsebine in jasno postavljene nproblema prostora, luči in barve izpričujeta dimenzije evropskega formata. S slikami kot so »Manequin pod umivalnikom«, »Pijana terasa« in »Nered v gospodinjstvu« si bo Matevž Ponikvar brez dvoma utrl pot v široki svet.

Notranji razvoj slike v umetnosti Ponikvarjev vodi v smeri komplikacije vsebine, luči in barve; zamejuje vse stare stilne temelje išče Ponikvar redkim razumljive, naravnost patološke miselne komplikacije, ki često prejasno kažejo njegovo notranjo napetost. V mejah tega samoniklega, nadvse predzrnega notranjega zasnutka kot nervingne zunanje forme, ki je čudovito podobna Urhovi, se Matevž Ponikvar nagiblje k nekaki abstraktni pol rokokojski, pol ekspresionistični krivulji. Kot je pri nas navada, bo gotovo tudi Matevž Ponikvar deležen najbolj nekritičnih napadov ljudi, ki o umetnosti govorijo, a je uživati ne znajo. Prepričani smo, da bo naš umetnik hodil trdno po začetni poti internacionalne umetniške struje in obenem ostal zvest svoji pravi kranjski duši. Srajko.

### Šolnik Orožen

Zakaj se tov. Orožen ni vpisal na filozofijo? Na vseh občni zborih je že pokazal, da bi bil odličan razrednik.

### „Udruženje univerzitetnih nastavnikov“

»Udruženje univerzitetnih nastavnikov« ima res lep naslov: od treh besed v njem ni nobena slovenska.

### Naš materialni položaj

Zadnja številka ni izšla pravočasno radi tega — hočemo biti odkriti — ker ni bilo denarja. Ob takih konkretnih primerih so kot pomladanskih sneg skopnele vse prelepe bajke o vseh mogočih subvencijah in skrivnostnih denarnih virih. Toda to naši nasprotniki predobro vedo in tudi danes nimamo namena pisati zanje. Obrniti se hočemo na tiste, ki jim je naš list vsaj v glavnem všeč in naše delo pravo. Študentje smo samo, reveži, nimamo denarja. Ko bi premislili in se spomnili, da bi nam plačali vsaj to polo tiskarskega papirja, ki smo jim jo poslali in ki nas sama stane 1 Din, da ne govorimo o drugem trudu — pisanju, urejevanju, upravi, riziku in končno če hočete še o »dobrem« imenu pri vseh tistih, ki imajo danes moč.

Mladina dovolj žrtvuje. Na vrsti so sedaj vsi tisti, ki čutijo z nami in jim je naše delo dragoceno. Brez skupnega napore ne moremo naprej. Mi smo storili svojo dolžnost, storite jo še Vi.

### Plačajte naročnino!